

Sygn. akt III AUa 468/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Marcjanna Górską
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: sekr. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 10 lipca 2013 r. w Lublinie

sprawy M. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 4 kwietnia 2013 r. sygn. akt IV U 940/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 2 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu M. Z. prawa do wcześniejszej emerytury, ponieważ wnioskodawca przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył wniosku o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu Państwa, nie udokumentował rozwiązania stosunku pracy i nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od decyzji M. Z. podniósł, że pracował w szczególnych warunkach w latach 1974 – 1992 w Państwowych Zakładach (...) w Ł.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił M. Z. prawo do emerytury od dnia zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego.

Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

M. Z., urodzony (...), złożył 5 września 2012 r wniosek o emeryturę. Organ rentowy uznał za udowodniony staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy 27 lat 8 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 3 lata 6 miesięcy i 26 dni pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony od 5 sierpnia 1974 r do 31 stycznia 1992 r był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie tym ubezpieczony zajmował stanowiska spichrzowego, robotnika magazynowego spichrzowego - suszarnianego, spichrzowego dozorca, starszego dozorca. Wnioskodawca został zatrudniony jako spichrzowy. Na stanowisku tym dokonywał rozładunku zboża z wagonów łopata, przerzucał zboże z jednego magazynu do drugiego, aby je przewietrzyć. Ładował zboże na samochody, robił śrutę. Pracował również w suszarniach, gdzie paliło się koksem i ogrzewało ropą. Po wysuszeniu zboże transportowano do magazynu i do młynów. Ubezpieczony przesypywał zboże na taśmociągi i ślimaki. Pracował też przy mieleniu zboża na śrutę. Przy opisanych pracach panowało duże zapylenie i kurz. Na stanowisku robotnika magazynowego wykonywał te same czynności, co spichrzowy. Wnioskodawca stale pracował przy zbożu. Przesypywał, rozładowywał, suszył i śrutował. Stanowisko spichrzowego było określane zamiennie jako magazynowy. Transporty zboża przychodziły cały rok. Było to zboże krajowe i importowane. Z akt osobowych wynika, że ubezpieczony pracował na stanowiskach: spichrzowego, robotnika magazynowego, spichrzowego suszarnianego, starszego dozorca, portiera rewidenta.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania ubezpieczonego, zeznania świadków: T. S., W. C. i J. Z., akt ZUS, akt osobowych.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie jest uzasadnione. Powołał art. 184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), który mówi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku

przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawca spełnił powyższe warunki. Udowodnił ponad 25 lat okresów składkowych oraz ponad 15 lat okresów pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów dotychczasowych. Sąd dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego, że od 5 sierpnia 1974 r do 31 stycznia 1992 r stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w charakterze spichrzowego. Zeznania powoda potwierdzili świadkowie: T. S., W. C. i J. Z., którzy razem z nim pracowali. Zeznali oni, że ubezpieczony w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę spichrzowego. Była to praca w dużym zapyleniu i polegała na ręcznym przesypywaniu zboża łopata z samochodów, transportowaniu do suszarni, młynów i magazynów, mieleniu zboża na śrutę. Innych prac nie wykonywał. Sąd uznał te zeznania za wiarygodne, ponieważ są logiczne, spójne i wzajemnie się uzupełniają. Zeznania znajdują potwierdzenie w zebranych w sprawie dokumentach, w szczególności w świadectwie wykonywania pracy. Prace, które wykonywał ubezpieczony wymienione są w załączniku A dział X. poz. 10, tj prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Nadto w zarządzeniu nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 31 marca 1988 r w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w dziale X. poz. 10 pkt 8 wymienione zostało stanowisko spichrzowego (Dz. Urz. MRiRW z 1988 r Nr 2, poz. 4). Zdaniem Sądu, w sumie okresy pracy w szczególnych warunkach udowodnione w trakcie procesu i uznane przez ZUS wynoszą ponad

15 lat. Ubezpieczony nabył więc prawo do emerytury od dnia zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art.477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w wyroku.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., zaskarżając go i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art.184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez błędną wykładnię tych przepisów i art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez niezastosowanie tego przepisu,

- błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że M. Z. w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w okresie od 5 sierpnia 1974 r do 31 stycznia 1992 r wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace w szczególnych warunkach, określone w wykazie A dział X. poz. 10 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

- naruszenie prawa procesowego poprzez przekroczenie określonej w art. 233 § 1 kpc zasady swobodnej oceny dowodów.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji podniesione zostało, że w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył wniosku o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa, nie udokumentował rozwiązania stosunku pracy i nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Kwestią sporną było też ustalenie, czy ubezpieczony legitymuje się co najmniej piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem organu rentowego okresem pracy w szczególnych warunkach nie może być natomiast uznany, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, okres zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. od 5 sierpnia 1974 r do 31 stycznia 1992 r. Ś. wykładnia przepisów prowadzi do wniosku, że praca wykonywana przez ubezpieczonych jest pracą w szczególnych warunkach wówczas, gdy rodzaj wykonywanej pracy jest zgodny z wykazem stanowisk pracy w szczególnych w sposób enumeratywny i wyczerpujący wymienionym w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Tymczasem zajmowanych przez ubezpieczonego w czasie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. stanowisk spichrzowego, robotnika magazynowego spichrzowego-suszarnianego, spichrzowego dozorczy, starszego dozorczy wykaz A rozporządzenia nie ujmuje. Mimo to Sąd Okręgowy uznał, że wykonywane przez wnioskodawcę czynności odpowiadały pracom określonym w wykazie A, dziale X, tj. „W rolnictwie i przemyśle rolno – spożywczym”, poz. 10 - prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śrut.

Apelujący podniósł, że z zeznań wnioskodawcy i przesłuchanych świadków wynika, że wnioskodawca nie pracował przy wytwarzaniu mąki, kasz i płatków. Jego praca polegała na rozładunku zboża z wagonów, przerzucaniu zboża z jednego magazynu do drugiego aby je przewietrzyć, ładowaniu zboża na samochody. Ubezpieczony pracował też w suszarniach, przesypywał zboże na taśmociągi i ślimaki. Czynności wykonywanych przez wnioskodawcę w spornym okresie nie można zatem wbrew stanowisku Sądu przyporządkować do prac wskazanych w załączniku do rozporządzenia, tj. prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków. Ubezpieczony pracował też przy mieleniu zboża na śrutę, jednak pracy tej nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze skoro do jego obowiązków należy też prace załadunkowe i rozładunkowe oraz prace przy suszeniu zboża.

Ponadto ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, na dochody budżetu państwa. Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia

2013 r. emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Skoro ubezpieczony przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie złożył wniosku o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa, nie spełnia on warunków koniecznych do przyznania prawa do emerytury na podstawie art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest zasadna i trafny jest jej wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Przypomnieć należy, że stosownie do treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012 r, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (ust. 1). Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2). Z dniem 1 stycznia 2013 r uchylony został obowiązek rozwiązania stosunku pracy na mocy ustawy z dnia 11 maja 2012 r o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r Nr, poz. 637).

Zatem w pierwszej kolejności należało zbadać, czy wnioskodawca jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, czy ewentualnie złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Członkostwo w otwartym funduszu emerytalnym i niezłożenie wniosku o przekazanie środków na dochody skarbu państwa skutkuje brakiem uprawnień do emerytury. Jest to więc istotna okoliczność, której Sąd Okręgowy nie wyjaśnił.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych twierdzi, że wnioskodawca jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie przekazał zgromadzonych tam środków, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (uzasadnienie zaskarżonej decyzji, odpowiedź na odwołanie, apelacja). Natomiast wnioskodawca, wypełniając druk wniosku o emeryturę, w rubryce „jestem członkiem funduszu emerytalnego” (część II pkt 2) zakreślił odpowiedź „nie” (str. 2 wniosku o emeryturę z 5 września 2012 r - akta ZUS). Sąd nie wyjaśnił tych rozbieżności i w ogóle nie dokonał ustaleń w tym przedmiocie.

Jeżeli wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgodnie z treścią art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej, konieczne jest badanie spornej przesłanki piętnastoletniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy w tym zakresie również nie dokonał ustaleń, które pozwoliłyby na jednoznaczną ocenę, czy wnioskodawca w okresie zatrudnienia wykonywał pracę w warunkach szczególnych uprawniającą do emerytury.

Przepis art. 184 ustawy emerytalnej odsyła bowiem przy ustalaniu okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych do przepisów dotychczasowych, a więc do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Należy zatem badać, czy wnioskodawca wykonywał pracę wymienione w wykazie A tego rozporządzenia.

W wykazie A dziale X. „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywcym”, pod poz. 10 wymienione zostały prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty. Dlatego konieczne jest szczegółowe ustalenie, jakie czynności wykonywał wnioskodawca podczas spornego okresu zatrudnienia. Utrwalone jest stanowisko judykatury, że o tym, czy praca wykonywana była w warunkach szczególnych decyduje rodzaj wykonywanych czynności, a nie nazwa stanowiska. Nie wystarczy zatem ustalenie, że wnioskodawca pracował na stanowisku spichrzowego oraz że praca wykonywana była w warunkach szkodliwych, to jest w kurzu, czy dużym zapyleniu. Przy czym należy mieć na uwadze, że za prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków i śruty, należy uznać prace bezpośrednio związane z wytwarzaniem tych produktów, a nie np. prace magazynowe.

Nadto jeszcze raz podkreślić należy, że przepisy dotychczasowe, do których odwołuje się art. 184 ustawy emerytalnej, to tylko rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Przepisy resortowe mogą pomocniczo służyć do ustalenia rodzaju prac wykonywanych przez ubezpieczonego, nie mogą jednak mieć znaczenia, o ile rozszerzają zakres rozporządzenia i tworzą nowe rodzaje prac, nie wymienione w tym rozporządzeniu.

Wnioskodawca wykonywał w czasie zatrudnienia w Zakładach (...) różne prace, nie zostało jednak ustalone, na czym dokładnie polegają i czy ewentualnie są to prace takie, jak wymienione w wykazie A. Między innymi wnioskodawca i świadkowie zeznali, że wnioskodawca wykonywał prace w suszarni, bez podania, na czym ta praca polegała. W wykazie A dziale XIV. „Prace różne” pod poz. 11 wymienione zostały prace w suszarniach z zastosowaniem podgrzewania, jeżeli temperatura powietrza przekracza 35°C. Świadek T. S. podała, że wnioskodawca wykonywał również prace polegające na czyszczeniu zboża z odpadów polowych. Nie zostało również wyjaśnione, na czym taka praca polegała. Nie wiadomo też, czy „przesypywanie zboża na magazyn i na młyny” jest przynajmniej częściowo np. pracą przy wytwarzaniu śruty.

W wykazie A wymienione zostały ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Zostały one jednak przyporządkowane działowi VIII. „W transporcie i łączności”

Nadto zauważyć należy, że w świadectwie pracy wystawionym przez Przedsiębiorstwo (...) w Ł. wymieniono kolejno stanowiska zajmowane przez wnioskodawcę, to jest 1) spichrzowy, 2) robotnik magazynowy, spichrzowy - suszarniany, 3) spichrzowy, dozorca, starszy dozorca, ostatnio portier - rewident (k. 7 akt ZUS). Sąd ustalił, że wnioskodawca na stanowisku robotnika magazynowego wykonywał te same czynności, co spichrzowy. Nie wyjaśnił, dlaczego nie dał wiary świadectwu pracy, wymieniającemu kolejno poszczególne odmiennie nazwane stanowiska.

Brak szczegółowych ustaleń co do rodzaju pracy wnioskodawcy w spornym okresie z odniesieniem do prac wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uniemożliwia przeprowadzenie kontroli instancyjnej i wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji przeprowadzi niezbędne postępowanie dowodowe, dokona prawidłowych ustaleń i oceni, czy wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.